



## Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA DŽERARDA HOGANA [*GERARD HOGAN*]  
SECINĀJUMI,  
sniegti 2021. gada 6. oktobrī<sup>1</sup>

**Lieta C-349/20**

**NB,  
AB  
pret**

***Secretary of State for the Home Department,*  
piedaloties**

**ANO Augstajam komisāram bēgļu jautājumos (AK)**

(*First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)*) (Apvienotā Karaliste) lūgums sniegt  
prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Minimālie standarti, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus – Direktīva 2004/83/EK – 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta pirmais teikums – Bēgļa statusa liegšana – Palestīnas izcelsmes bezvalstnieks, kas ir reģistrēts kā bēglis ANO Palīdzības un darba aģentūrā Palestīnas bēgļiem Tuvajos Austrumos (*UNRWA*) – Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrais teikums – Nosacījumi, lai *ipso facto* būtu tiesības uz Direktīvas 2004/83 sniegto labumu – *UNRWA* aizsardzības vai palīdzības izbeigšana – Visu attiecīgo faktoru individuāls vērtējums – *Ex nunc* vērtējuma iekļaušana izvērtējumā – 4. pants – Prasības neesamība, ka *UNRWA* vai valsts, kurā tā darbojas, tiši nodara kaitējumu vai liedz palīdzību – Aizsardzība vai palīdzība, ko sniedz pilsoniskās sabiedrības dalībnieki, kuri rīkojas *UNRWA* vai valsts, kurā tā darbojas, aizbildnībā

### I. Ievads

1. Šis lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt Padomes Direktīvas 2004/83/EK (2004. gada 29. aprīlis) par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu<sup>2</sup> 11. pantu un 12. panta 1. punkta a) apakšpunktu.

2. Lūgums tika sagatavots tiesvedībā starp NB un AB, māti un viņas nepilngadīgo dēlu, un *Secretary of State for the Home Department* [Iekšlietu ministrijas valsts sekretāri] (Apvienotā Karaliste) (turpmāk tekstā – “valsts sekretāre”). NB un AB ir Palestīnas izcelsmes bezvalstnieki,

<sup>1</sup> Oriģinālvaloda – angļu.

<sup>2</sup> OV 2004, L 304, 12. lpp.

kas agrāk dzīvojuši Libānā un ir reģistrēti kā bēgļi Apvienoto Nāciju Organizācijas Palīdzības un darba aģentūrā Palestīnas bēgļiem Tuvajos Austrumos (turpmāk tekstā – “UNRWA”). Šai ģimenei dzīve jau tāpat ir grūtību pilna, tomēr būtu vēl jāatzīmē, ka AB ir ar smagu invaliditāti un viņam ir ļoti sarežģītas medicīniskās un sociālās vajadzības.

3. Šī tiesvedība ir saistīta ar to, ka ir apstrīdēts valsts sekretāres lēmums noraidīt NB un AB pieteikumus bēgļa statusa vai alternatīvās aizsardzības piešķiršanai. Tā kā NB un AB ir Palestīnas izcelsmes bezvalstnieki, kas reģistrēti UNRWA, viņi ir tiesīgi saņemt aizsardzību un palīdzību no šīs aģentūras, un tādējādi principā saskaņā ar Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta pirmo teikumu viņi tiek izslēgti no to personu loka, kam piemērojams bēgļa statuss saskaņā ar šīs direktīvas noteikumiem, ja vien šāda aizsardzība vai palīdzība netiek izbeigta saskaņā ar Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otro teikumu.

4. Iesniedzējtiesā izskatāmā lieta attiecīgi ir tostarp par jautājumu, vai ir izbeigta UNRWA aizsardzība vai palīdzība attiecībā uz AB saskaņā ar Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otro teikumu. Ja tiktu konstatēts, ka šāda aizsardzība vai palīdzība ir izbeigta, AB *ipso facto* varētu būt tiesīgs izmantot Direktīvas 2004/83 priekšrocības, ņemot vērā savu pašreizējo Palestīnas izcelsmes bezvalstnieka bēgļa statusu, bez pienākuma noteikti pierādīt, ka viņš, piemēram, pamatoti baidās no vajāšanas minētās direktīvas 2. panta c) punkta izpratnē<sup>3</sup>.

5. Lai izvērtētu uzdotos prejudiciālos jautājumus, vispirms tomēr ir jāizklāsta atbilstošās tiesību normas.

## II. Atbilstošās tiesību normas

### A. Starptautiskās tiesības

#### 1. Konvencija par bēgļa statusu

6. Konvencija par bēgļa statusu, kas parakstīta 1951. gada 28. jūlijā Ženēvā (Apvienoto Nāciju Organizācijas līgumu krājums, 189. sēj., 150. lpp., Nr. 2545 (1954)), stājās spēkā 1954. gada 22. aprīlī. Šī konvencija tika papildināta un grozīta ar 1967. gada 31. janvārī Ņujorkā noslēgto Protokolu par bēgļa statusu, kas stājās spēkā 1967. gada 4. oktobrī (turpmāk tekstā – “Ženēvas konvencija”).

<sup>3</sup> Spriedums, 2021. gada 13. janvāris *Bundesrepublik Deutschland* (Palestīnas izcelsmes bezvalstnieka bēgļa statuss) (C-507/19, EU:C:2021:3, 51. punkts un tajā minētā judikatūra). 2012. gada 19. decembra sprieduma *Abed El Karem El Kott* u.c. (C-364/11, EU:C:2012:826) 81. punktā Tiesa nosprieda, ka Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka tad, kad par patvēruma pieteikuma izskatīšanu atbildīgās dalībvalsts kompetentās iestādes ir konstatējušas, ka attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju ir īstenojies nosacījums saistībā ar UNRWA sniegtās aizsardzības vai palīdzības izbeigšanu, tiesības paša šā fakta dēļ “uz [šīs] direktīvas sniegto labumu” nozīmē, ka šī dalībvalsts atzīst bēgļa statusu minētās direktīvas 2. panta c) punkta izpratnē un *ipso facto* piešķir šim pieteikuma iesniedzējam bēgļa statusu, tomēr ar nosacījumu, ka uz minēto pieteikuma iesniedzēju neattiecas šī 12. panta 1. punkta b) apakšpunkts vai 2. un 3. punkts. 2018. gada 25. jūlija sprieduma *Alheto* (C-585/16, EU:C:2018:584) 101. punktā Tiesa noteica, ka Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrajam teikumam ir tieša iedarbība. Ņemot vērā Palestīnas bēgļu konkrētos apstākļus, viņiem tādējādi ir piemērojama īpaša *sui generis* attieksme saskaņā ar Ženēvas konvencijas 1. panta D punktu (pilnu citātu saistībā ar šo konvenciju skat. šo secinājumu 6. punktā) un Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunktu. Spriedums, 2012. gada 19. decembris, *Abed El Karem El Kott* u.c. (C-364/11, EU:C:2012:826, 80. punkts).

7. Ženēvas konvencijas 1. panta D punkts, ar kuru noteikts konkrētai personu grupai paredzētā izņēmuma juridiskais statuss, ir formulēts šādi:

“Šī Konvencija neattiecas uz personām, kas pašreiz saņem aizsardzību vai palīdzību no citām Apvienoto Nāciju struktūrām, izņemot Apvienoto Nāciju Augstā komisāra pārvaldi bēgļu jautājumos [HCR].

Ja personām šāda aizsardzīb[a] vai palīdzība ir pārtraukta jebkādu iemeslu dēļ un ja pēc Apvienoto Nāciju Ģenerālās [a]samblejas rezolūcijām to stāvoklis nav īpaši noteikts, tām *ipso facto* jābauda šīs Konvencijas labvēlība.”

2. *Apvienoto Nāciju Organizācijas Palīdzības un darba aģentūra Palestīnas bēgļiem Tuvajos Austrumos*

8. *UNRWA* tika izveidota, pamatojoties uz ANO Ģenerālās asamblejas 1949. gada 8. decembra Rezolūciju Nr. 302 (IV) par palīdzību Palestīnas bēgļiem. Tās uzdevums ir nodrošināt Palestīnas bēgļu labklājību un tautas attīstību. *UNRWA* darbības teritorija ietver Libānu, Sīriju, Jordāniju, Jordānas Rietumkrastu (tostarp Jeruzalemes austrumu daļu) un Gazas joslu. Ar ANO Ģenerālās asamblejas 2019. gada 13. decembra Rezolūciju A/RES/74/83 *UNRWA* mandāts ir pagarināts līdz 2023. gada 30. jūnijam.

9. Pašlaik *UNRWA* ir vienīgā ANO organizācija vai aģentūra (izņemot ANO Augsto komisāru bēgļu jautājumos), kas ir norādīta Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta pirmajā teikumā un Ženēvas konvencijas 1. panta D punkta pirmajā daļā.

### **B. Savienības tiesības – Direktīva 2004/83**

10. Saskaņā ar Direktīvas 2004/83 3. apsvērumu Ženēvas konvencija un protokols veido pamatu bēgļu aizsardzības starptautiski tiesiskajam režīmam.

11. Kā izriet no Direktīvas 2004/83 10. apsvēruma, aplūkojot to kopsakarā ar LES 6. panta 1. punktu, šī direktīva respektē pamattiesības un ievēro principus, kas jo īpaši atzīti Eiropas Savienības Pamattiesību hartā (turpmāk tekstā – “Harta”). Proti, šīs direktīvas mērķis, pamatojoties uz Hartas 1. un 18. pantu, ir nodrošināt, ka pilnībā tiek respektēta cilvēka cieņa un patvēruma pieteikuma iesniedzēju tiesības uz patvērumu.

12. Direktīvas 2004/83 16. un 17. apsvērumi ir formulēti šādi:

“(16) Jānosaka obligātie standarti bēgļu statusa definēšanai un saturam, lai dotu norādījumu dalībvalstu kompetentajām struktūrām Ženēvas konvencijas piemērošanā.

(17) Nepieciešams ieviest vienotus kritērijus patvēruma pieteikuma iesniedzēju atzīšanai par bēgļiem Ženēvas konvencijas 1. panta nozīmē.”

13. Direktīvas 2004/83 38. apsvērumā ir noteikts, ka “saskaņā ar 3. pantu Protokolā par Apvienotās Karalistes un Īrijas nostāju, kas pievienots Līgumam par Eiropas Savienību un Eiropas Kopienas dibināšanas līgumam, Apvienotā Karaliste 2002. gada 28. janvāra vēstulē paziņojusi, ka tā vēlas piedalīties šīs direktīvas pieņemšanā un piemērošanā”.

14. Direktīvas 2004/83 III nodaļas “Kvalificēšana par bēgli” 11. pantā “Izbeigšana” ir paredzēts:

“1. Trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks izbeidz būt bēglis, ja viņš vai viņa:

[..]

f) bezvalstnieks, kam nav valstspiederības, var atgriezties savā agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valstī, jo vairs nepastāv apstākļi, saistībā ar kuriem viņš vai viņa atzīts(-a) [p]ar bēgli.

[..]”

15. Direktīvas 2004/83 tās pašas III nodaļas 12. panta “Izslēgšana” 1. punkta a) apakšpunktā ietvertie divi teikumi atspoguļo Ženēvas konvencijas 1. panta D punkta abas daļas:

“1. Trešās valsts valstspiederīgo vai bezvalstnieku izslēdz no to personu loka, kas atzīti par bēgļiem, ja:

a) uz viņu attiecas Ženēvas konvencijas [1. panta D punkta] darbības joma, kas attiecas uz aizsardzību vai palīdzību, ko sniedz ANO organizācijas vai aģentūras, izņemot ANO [A]ugsto komisāru bēgļu lietās. Ja šāda aizsardzība vai palīdzība jebkādu iemeslu dēļ izbeigta, līdz galam nenokārtojot šādu personu stāvokli saskaņā ar attiecīgajām ANO Ģenerālās asamblejas rezolūcijām, šīs personas paša šā fakta dēļ ir tiesīgas uz šīs direktīvas sniegto labumu.”

16. Direktīvas 2004/83 IV nodaļā “Bēgļa statuss” ietilpstošais 13. pants “Bēgļa statusa piešķiršana” ir formulēts šādi:

“Dalībvalstis piešķir bēgļa statusu trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam, kas tiek kvalificēts kā bēglis saskaņā ar II un III nodaļu.”

17. No 2013. gada 21. decembra Direktīva 2004/83 tika aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/95/ES (2011. gada 13. decembris) par standartiem, lai trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kvalificētu kā starptautiskās aizsardzības saņēmējus, par bēgļu vai personu, kas tiesīgas saņemt alternatīvo aizsardzību, vienotu statusu un par piešķirtās aizsardzības saturu<sup>4</sup>. Taču saskaņā ar pēdējās minētās direktīvas 50. apsvērumu Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotā Karaliste nepiedalījās šīs direktīvas pieņemšanā un tai šī direktīva nav saistoša un nav jāpiemēro.

18. Tomēr Apvienotajai Karalistei joprojām ir piemērojama Direktīva 2004/83, neraugoties uz to, ka tā tika atcelta un aizstāta ar Direktīvu 2011/95.

<sup>4</sup> OV 2011, L 337, 9. lpp.

### C. Valsts tiesības

19. Galvenās Apvienotās Karalistes tiesību normas, ar kurām ir transponēta Direktīva 2004/83, ir iekļautas *Refugee or Person in Need of International Protection (Qualification) Regulations 2006* [2006. gada Starptautiskās aizsardzības noteikumos par bēgļiem vai personām, kam nepieciešama aizsardzība]<sup>5</sup> un *Immigration Rules* [Imigrācijas noteikumos] (turpmāk tekstā – “2006. gada noteikumi”)<sup>6</sup>.

20. 2006. gada noteikumu 2. pantā ir noteikts, ka “bēglis” ir persona, kura ietilpst Ženēvas konvencijas 1. panta A punkta piemērošanas jomā un uz kuru neattiecas noteikumu 7. pants. [2006. gada] noteikumu 7. panta 1. punktā ir paredzēts, ka “persona nav bēglis, ja tai ir piemērojams Ženēvas konvencijas [1. panta D punkts, E punkts vai F punkts]”.

21. Imigrācijas noteikumu 339.AA panta nosaukums ir “Izslēgšana no Bēgļu konvencijas”. Tajā ir paredzēts:

“Šis pants ir piemērojams, ja valsts sekretārs ir pārliecinājies, ka persona būtu izslēdzama vai ir izslēgta no to personu loka, kuras atzītas par bēgļiem, saskaņā ar 2006. gada Starptautiskās aizsardzības noteikumu par bēgļiem vai personām, kam nepieciešama aizsardzība, 7. pantu.

[..]”

### III. Pamatlieta un prejudiciālie jautājumi

22. NB, viņas vīrs un četri bērni (tostarp dēls AB) ieradās Apvienotajā Karalistē 2015. gada 11. oktobrī. Viņu piektais bērns H ir piedzimis jau Apvienotajā Karalistē. Visi, izņemot H, ir reģistrēti *UNRWA* kā Palestīnas bēgļi. Viņi dzīvoja *Al Bass* bēgļu nometnē Sūras [*Sour*] pilsētā Libānas dienvidos līdz 2015. gadam, kad pameta Libānu.

23. Kā jau esmu norādījis, AB ir bērns ar invaliditāti, kam ir smagas un īpašas vajadzības. Viņam ir hidrocefālija; cerebrālā trieka, kas skārusi ķermeni, kājas un kreiso roku, un tas nozīmē, ka viņš nespēj staigāt; skolioze; smaga atpalcība; redzes nerva atrofija un nistagms abām acīm (viņš ir reģistrēts kā redzes invalīds); periodiskas lēkmes (kas tiek ārstētas ar neatliekamās palīdzības medikamentiem) un urīna un fēču nesaturēšana.

24. NB un AB 2019. gadā Apvienotajā Karalistē iesniedza patvēruma pieteikumu. Šo pieteikumu valsts sekretāre noraidīja ar 2019. gada 3. septembra lēmumu. NB un AB pārsūdzēja šo lēmumu iesniedzējtiesā. Kā norāda iesniedzējtiesa, nav strīda par to, ka pārsūdzības rezultāts principā ir atkarīgs no AB situācijas un no tā, vai “var pierādīt, ka *UNRWA* aizsardzība vai palīdzība tika izbeigta ar AB gribu nesaistītu iemeslu dēļ”. Ja tas tā ir, NB un AB joprojām ir piemērojamas iekļaujošās (*ipso facto*) tiesību normas, kas ietvertas Ženēvas konvencijas 1. panta D punkta otrajā daļā un Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrajā teikumā.

<sup>5</sup> Apvienotās Karalistes Normatīvais akts 2006/2525.

<sup>6</sup> HC 395 (ar grozījumiem).

25. Jāpatur prātā, ka saistībā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa ir tā, kurai ir jākonstatē fakti. Iesniedzējtiesa tomēr ir norādījusi, ka tā nav pieņēmusi galīgo atzinumu par daudziem lietā skatītajiem galvenajiem faktiem saistībā ar izturēšanos pret NB un AB Libānā. Tā uzskatīja, ka būtu ērtāk lietu vispirms atlikt, lai Tiesai varētu iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

26. No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu, šķiet, izriet, ka NB un AB apgalvo, ka viņi ietilpst Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrajā teikumā ietvertās iekļaujošās klauzulas piemērošanas jomā, jo viņi bija devušies prom no Libānas *Al Bass* nometnes objektīvu iemeslu dēļ, kurus nevarēja ietekmēt un kuri nebija atkarīgi no viņu gribas, proti, tāpēc, ka “*UNRWA* nespēj izpildīt sava mandāta nosacījumus attiecībā uz bērniem ar smagu invaliditāti”, un tāpēc, ka AB draudēja (un joprojām draud) “smaga diskriminācija” viņa invaliditātes dēļ<sup>7</sup>. Valsts sekretāre apgalvo, ka NB un AB argumentu nevarot pieņemt, jo AB esot saņēmis pietiekamu palīdzību saistībā ar viņa invaliditāti, dzīvojot Libānā, un arī saņemtu pietiekamu palīdzību pēc atgriešanās Libānā<sup>8</sup>.

27. Turklāt NB un AB apgalvo, ka Tiesa 2012. gada 19. decembra spriedumā *Abed El Kareem El Kott* u.c. (C-364/11, EU:C:2012:826) ir atstājusi atklātu jautājumu par to, vai smaga diskriminācija būtu iemesls, lai piespiedu kārtā pamestu *UNRWA* teritoriju. Šajā saistībā viņi norāda, ka Libānas dienvidos Libānas iestādes diskriminē palestīniešus bezvalstniekus dažādās dzīves jomās, tostarp izglītības, nodarbinātības, sociālo pakalpojumu un invalīdu aprūpes jomā.

28. Valsts sekretāres nostāja kopumā ir līdzīga, lai gan viņa nepiekrīt tam, ka ir smaga diskriminācija.

29. Neraugoties uz to, ka iesniedzējtiesa nav rīkojusies, lai izdarītu konstatējumus vai nu par *UNRWA* reģistrēto bezvalstnieku palestīniešu vispārējiem apstākļiem Libānas dienvidos, vai saistībā ar minēto lietu par NB un AB konkrētajiem apstākļiem, tā tomēr atzīmēja, ka “pēc premjerministra Hariri atkāpšanās no amata 2019. gada oktobrī Tīrā, Saidā un Beirūtā turpinās masu protesti un stāvoklis ir nestabils. Libānas valdība 2019. gadā ir būtiski samazinājusi sociālo budžetu, nelabvēlīgi ietekmējot pakalpojumu sniegšanu personām ar invaliditāti. 2019. gada jūlijā Libānas valdība ieviesa nodarbinātības ierobežojumus, negatīvi ietekmējot visus, kas nav Libānas valstspiederīgie, tostarp *UNRWA* reģistrētos palestīniešu bēgļus”. Turklāt iesniedzējtiesa uzskatīja, ka atbilstoši pašreizējiem lietas apstākļiem NB un AB nav pierādījuši, ka ģimenei pamatotu iemeslu dēļ nebija iespējas piekļūt pietiekamai izglītībai un palīdzībai, ko nodrošina tādas [nevalstiskās organizācijas] (turpmāk tekstā – “NVO”) kā, piemēram, *Early Intervention Centre*.

<sup>7</sup> NB un AB iesniedzējtiesā it īpaši apgalvo: “Libānā AB nebija iespējas pārvietoties un lielākoties nebija iespējas iziet no mājas, kā arī apkārtējā kopiena pret viņu ir izturējusies ļaunprātīgi, uz ko viņš ir reaģējis ar kliegšanu un spieģšanu. Viņš nav varējis iet vai rāpot un sēžot slidējis nost no krēsla. Specializētā atbalsta trūkums, dzīvojot Libānā, radītu sekas visa mūža garumā. Savukārt pēc iekārtošanās Apvienotās Karalistes skolā (vidusskola Boltonas [Bolton] pilsētā 11–19 gadus veciem skolēniem ar smagu un dziļu atpalicību) viņa situācija ir būtiski uzlabojusies. Papildus šim mācībām viņš saņem vairāku iestāžu tikla atbalstu, kurā ietilpst tostarp konsultējošais ortopēdijas ķirurgs, konsultējošais muguras ķirurgs, konsultējošais bērnu neirologs, neiroķirurgs, bērnu psihoterapeits, konsultējošais pediatrs, runas un valodas terapeits. Viņam joprojām ir urīna un fēcū nesaturēšana. Ja ģimenei būtu jāatgriežas, AB regresētu un, visticamāk, viņam atsāktos lēkmes. Libānā visa ģimene cieta AB attīstības traucējumu dēļ, viņa brāļi un māsa piedzīvoja vardarbību, diskrimināciju un izsmiešanu no draugu un kaimiņu puses. Ģimene valdīja skumja un depresīva gaisotne. Ja viņiem būtu jāatgriežas, visas ģimenes garīgā veselība pasliktinātos. [...] Libānā [NB] ir cietusi no depresijas, un tas savukārt ir ietekmējis viņas vīru un bērnus. Tagad viņa ir atguvusies un jūtas daudz laimīgāka, lai arī joprojām lieto zāles pret depresiju. Tas ir uzlabojis arī viņas vīra garīgo veselību. Ar AB veselības stāvokli saistītās ģimenes pagātnes dēļ pārējie bērni ir emocionāli ļoti jūtīgi, taču tagad savā jaunajā vidē jūtas pozitīvi noskaņoti par AB, nevis izjūt kaunu par viņu.”

<sup>8</sup> Valsts sekretāre iesniedzējtiesā apgalvo, ka NB un viņas vīrs bija zinājuši par nevalstisko organizāciju (NVO) *Early Intervention Centre*, kas darbojas *Al Bass* nometnē un sniedz palīdzību bērniem ar invaliditāti, un ka viņi nav iesnieguši dokumentārus pierādījumus, kas apliecinātu, ka šis centrs ir apgalvojis, ka nespēj sniegt palīdzību.

30. Iesniedzējtiesa uzskata, ka nav skaidrības par to, vai Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrajā teikumā minētā pārbaude ir tīri vēsturiska (jeb *ex tunc*), kas saistīta ar to apstākļu pārbaudi, kuri ir likuši attiecīgajai personai pamest *UNRWA* darbības teritoriju, tajā brīdī, kad šī persona to ir izdarījusi, vai arī tā ir pārbaude, kas papildus vai alternatīvi ietver *ex nunc* vērtējumu.

31. Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda, ka Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrais teikums un Ženēvas konvencijas 1. panta D punkta otrā daļa ir formulēti, izmantojot pagātnes laiku, kas liecina par tīri vēsturisku pārbaudi. Turklāt 2012. gada 19. decembra spriedumā *Abed El Kareem El Kott* u.c. (C-364/11, EU:C:2012:826) ir vairāki punkti, kuros izmantots retrospektīvs vērtējums<sup>9</sup>. Tomēr saskaņā ar iesniedzējtiesas pausto atbilstoši tam, kā Tiesa 2012. gada 19. decembra spriedumā *Abed El Kareem El Kott* u.c. (C-364/11, EU:C:2012:826) ir interpretējusi Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otro teikumu, to var traktēt tādējādi, ka ir piemērojama *ex nunc* pārbaude. Turklāt “no mērķa un nolūka skatpunkta varētu teikt – ja nepiemēro *ex nunc* pārbaudi, tas varētu radīt pārrāvumus aizsardzības nodrošināšanā, jo tas nozīmētu, ka personas, kas ir brīvprātīgi pametušas darbības teritoriju, bet kam pašlaik varētu atteikt aizsardzību vai palīdzību, tiktu atstumtas”.

32. Iesniedzējtiesa arī uzskata, ka ir nepieciešams lūgt Tiesai norādes par valsts, kurā *UNRWA* veic savas darbības, teritoriālā konteksta attiecināmību. Minētā tiesa uzskata – ja jautājums ir par *UNRWA* sniegtās aizsardzības vai palīdzības kvalitāti, var rasties vajadzība izvērtēt ne tikai *UNRWA* darbības izolēti, bet arī to, kā tā spēj darboties plašākā attiecīgās valsts (šajā gadījumā Libānas) kontekstā.

33. Turklāt iesniedzējtiesai nav arī skaidrības par to, vai novērtējot, vai *UNRWA* aizsardzība un palīdzība ir izbeigta un tādējādi vai šī aizsardzība un palīdzība ir vai nav efektīva, var ņemt vērā aizsardzības funkcijas, ko īsteno pilsoniskās sabiedrības dalībnieki. Tādējādi, ja šādu pilsoniskās sabiedrības dalībnieku īstenotās aizsardzības funkcijas ir attiecināmas uz to, vai *UNRWA* kā aizsardzības sniedzēja ir efektīva, pastāv iespēja, ka iesniedzējtiesa var nolemt, ka NB un AB nav izdevies pierādīt, ka objektīvu iemeslu dēļ aizsardzība un palīdzība ir vai varētu būt izbeigta. No otras puses, ja šādu dalībnieku loma nav attiecināma uz *UNRWA* īstenotās aizsardzības un palīdzības efektivitāti, iesniedzējtiesa tikpat labi varētu secināt, ka šāda aizsardzība un palīdzība NB un AB gadījumā ir neefektīva (it īpaši, ņemot vērā, ka valsts sekretāres argumenti tika vērsti uz to, ka *Al Bass* nometnē ir NVO palīdzības avoti).

34. Šādos apstākļos *First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)* [Administratīvā pirmās instances tiesa (Imigrācijas un patvēruma lietu palāta)] (Apvienotā Karaliste) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

“Vērtējot, vai *UNRWA* ir beigusi sniegt aizsardzību vai palīdzību *UNRWA* reģistrētajiem Palestīnas bezvalstniekiem [Direktīvas 2004/83] 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrā teikuma izpratnē saistībā ar invalīdiem piešķiramo palīdzību:

- 1) Vai vērtējums ir tīri vēsturisks uzdevums, kura ietvaros būtu jāpārbauda apstākļi, kas, kā teikts, likuši pieteikuma iesniedzējam pamest *UNRWA* darbības teritoriju, tajā brīdī, kad viņš to ir izdarījis, vai tas ir arī *ex nunc* perspektīvs vērtējums par to, vai pieteikuma iesniedzējs var izmantot šādu aizsardzību vai palīdzību šobrīd?

<sup>9</sup> Skat. it īpaši 65. punktu un 61., 63. un 64. punktu.

- 2) Ja atbilde uz pirmo jautājumu ir tāda, ka vērtējums ietver perspektīvu vērtējumu, vai būtu likumīgi pēc analogijas atsaukties uz 11. panta noteikumu par izbeigšanu tādējādi, ka tad, ja pieteikuma iesniedzējs vēsturiski var pierādīt attaisnojošu iemeslu, kādēļ viņš ir pametis *UNRWA* teritoriju, dalībvalstij ir pienākums pierādīt, ka šāds iemesls vairs nepastāv?
- 3) Lai noskaidrotu, vai pastāv objektīvi attaisnojoši iemesli šādas personas izbraukšanai, kas saistīti ar *UNRWA* aizsardzības vai palīdzības sniegšanu, vai ir jāpierāda, ka *UNRWA* vai valsts, kurā tā darbojas, ir tiši nodarījusi kaitējumu vai liegusi palīdzību (noteiktu darbību vai bezdarbības dēļ)?
- 4) Vai ir jāņem vērā palīdzība, ko šādām personām sniedz tādi pilsoniskās sabiedrības dalībnieki kā nevalstiskās organizācijas?”

#### IV. Par tiesvedību Tiesā

35. 2020. gada 31. janvāra pusnaktī (pēc Centrāleiropas laika) Apvienotā Karaliste izstājās no Eiropas Savienības. Saskaņā ar Līguma par Lielbritānijas un Ziemeļīrijas Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības un Eiropas Atomenerģijas kopienas (turpmāk tekstā – “Iztāšanās līgums”) 86. panta 2. punktu Tiesa joprojām ir kompetenta lemt par lūgumiem sniegt prejudiciālu nolēmumu, ko Apvienotās Karalistes tiesas ir iesniegušas pirms pārejas perioda, kurš, kā noteikts šī līguma 126. pantā, principā beidzas 2020. gada 31. decembrī.

36. Turklāt saskaņā ar Iztāšanās līguma 89. pantu Tiesas spriedumi, kas tiks pasludināti pēc minētā datuma, būs juridiski pilnībā saistoši Apvienotajai Karalistei un Apvienotajā Karalistē.

37. Šis konkrētais lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesas kancelejā tika iesniegts 2020. gada 29. jūlijā. Līdz ar to Tiesas kompetencē joprojām ir sniegt šo prejudiciālo nolēmumu, un šajā lietā pasludinātais Tiesas spriedums *First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)* būs saistošs.

38. Rakstveida apsvērumus par *First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)* uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem iesniedza NB un AB, ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos, kas bija persona, kura iestājusies iesniedzējtiesā skatītajā lietā, Vācijas valdība un Eiropas Komisija.

39. Tiesa 2021. gada 25. maijā dalībniekiem un citām ieinteresētajām personām Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. panta izpratnē uzdeva jautājumu, lūdzot izteikt savu viedokli par 2021. gada 13. janvāra sprieduma *Bundesrepublik Deutschland* (Palestīnas izcelsmes bezvalstnieka bēgļa statuss) (C-507/19, EU:C:2021:3) iespējamo ietekmi attiecībā uz atbildi, kas sniedzama it īpaši uz pirmo prejudiciālo jautājumu. Atbildes uz šo jautājumu iesniedza NB un AB, valsts sekretāre, ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos un Komisija. Tiesa 2021. gada 25. maijā uzdeva jautājumu arī ANO Augstajam komisāram bēgļu jautājumos par *UNRWA* juridiskajiem pienākumiem attiecībā uz palīdzības sniegšanu bērniem ar invaliditāti un par faktiski īstenotajiem pasākumiem, it īpaši Libānā<sup>10</sup>. ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos, kā arī NB un AB atbildēja uz šo jautājumu.

<sup>10</sup> Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas statūtu 23. pantu lietas dalībniekiem un citām ieinteresētajām personām arī bija atļauts atbildēt uz šo jautājumu, ja tās to vēlējas.



## V. Analīze

### A. Ievada piezīmes

40. Jāatzīmē – lai gan lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas arī uz prasījumiem, ko NB un AB iesnieguši saskaņā ar Ženēvas konvencijas 1. panta A punkta 2) apakšpunktu<sup>11</sup> un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (ECPAK) 3. un 8. pantu<sup>12</sup>, iesniedzējtiesa skaidri norāda, ka tā lūdz interpretēt tikai Direktīvas 2004/83 11. pantu un 12. panta 1. punkta a) apakšpunktu. Šajā ziņā un kā to pareizi norāda Komisija, iesniedzējtiesa nav iesniegusi jautājumu par Hartas 4. un 7. panta interpretāciju vai par *neizraidīšanas* principu. Kā Komisija turklāt ir norādījusi, iesniedzējtiesa nav lūgusi Tiesu sniegt norādes par to, cik lielām ir jābūt grūtībām, ar kurām jāsaskaras tādām bērnam ar invaliditāti kā AB, lai iesniedzējtiesa varētu konstatēt, ka šāds bērns *ipso facto* ir tiesīgs uz bēgļa statusu saskaņā ar Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otro teikumu, jo ir izbeigta UNRWA aizsardzība vai palīdzība.

41. Uz Tiesas uzdoto jautājumu par UNRWA juridiskajiem pienākumiem saistībā ar palīdzības sniegšanu bērniem ar invaliditāti ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos pielikumā ir pievienojis UNRWA vēstuli<sup>13</sup>, kurā UNRWA ir tostarp norādījusi juridiskos pienākumus sniegt palīdzību Palestīnas bēgļu bērniem ar invaliditāti un pasākumus, kas ir faktiski īstenoti bērniem ar invaliditāti Libānā. Šajā vēstulē UNRWA norādīja, ka “tai ir pienākums rīkoties labā ticībā, lai plānošanas procesā izvērtētu, kā panākt progresu, risinot personu ar invaliditāti, tostarp bērnu, vajadzības, tiesības un aizsardzību. *Tomēr tai nav pienākuma sava mandāta elementu izpildē sasniegt kādu konkrētu līmeni vai standartu.* Kā noteikts iepriekš, tas, kādā apmērā UNRWA spēj sniegt šos pakalpojumus, lielākoties ir atkarīgs no finansējuma apjoma, ko tā saņem”<sup>14</sup>.

42. Lai gan Tiesai nav uzdots jautājums par to, kāds aprūpes standarts ir jānodrošina tādiem bērniem ar invaliditāti kā AB, un lai gan iesniedzējtiesa nav konkrēti risinājusi jautājumu saistībā ar Hartas 4. un 7. pantu, tas nenozīmē, ka Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkts nav jāinterpretē, ievērojot šīs tiesību normas, un it īpaši Hartas 1. pantu, kurā ir noteikts, ka cilvēka cieņa ir neaizskarama.

43. No Direktīvas 2004/83 16. un 17. apsvēruma izriet, ka Ženēvas konvencija veido bēgļu aizsardzības starptautiski tiesiskā režīma pamatu un ka šīs direktīvas normas attiecībā uz bēgļa statusa piešķiršanas nosacījumiem, kā arī uz tā saturu ir pieņemtas, lai palīdzētu dalībvalstu kompetentajām iestādēm piemērot šo konvenciju, pamatojoties uz kopīgiem jēdzieniem un kritērijiem. Līdz ar to Direktīvas 2004/83 normu interpretācija ir jāveic, ņemot vērā tās vispārējo sistēmu un mērķi, ievērojot Ženēvas konvenciju un citus atbilstošos līgumus, kas ir paredzēti

<sup>11</sup> Atbilstoši Ženēvas konvencijas 1. panta A punkta 2) apakšpunkta pirmajai daļai termins “bēglis” attiecas uz jebkuru personu, kas “sakarā ar labi pamatotām bailēm no vajāšanas pēc rases, reliģijas, tautības, piederības īpašai sociālai grupai pazīmēm vai politiskās pārliecības dēļ atrodas ārpus savas pilsonības valsts un nespēj vai sakarā ar šādām bailēm nevēlas izmantot šīs valsts aizsardzību; vai personu, kam nav pilsonības un kas, atrodoties ārpus savas iepriekšējās mītnes zemes, [...] nespēj vai šādu bailu dēļ nevēlas tajā atgriezties”.

<sup>12</sup> Par spīdzināšanas aizliegumu un tiesībām uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību.

<sup>13</sup> Vēstuli UNRWA nosūtīja pēc ANO Augstā komisāra bēgļu jautājumos pieprasījuma saistībā ar konkrēto pašreizējās prejudiciālā nolēmuma tiesvedības kontekstu. Iesniedzējtiesai ir jāpārlicinās un jānovērtē šīs vēstules saturs.

<sup>14</sup> Mans izcēlums.

LESD 78. panta 1. punktā, pat ja pati šī konvencija nav Savienības tiesību sastāvdaļa. Kā izriet no Direktīvas 2004/83 10. apsvēruma, minētā direktīva arī ir jāinterpretē, ievērojot Hartā atzītās tiesības<sup>15</sup>.

44. Turklāt Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkts būtībā atbilst Direktīvas 2011/95 12. panta 1. punkta a) apakšpunktam, līdz ar to judikatūrai par šo otro tiesību normu ir nozīme, lai interpretētu pirmo tiesību normu<sup>16</sup>.

### **B. Par pirmo jautājumu**

45. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, kuram vienam vai vairākiem brīžiem laika ziņā ir nozīme, lai novērtētu, vai tādi pieteikuma iesniedzēji kā NB un AB ir *ipso facto* tiesīgi uz bēgļa statusu saskaņā ar Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otro teikumu, jo ir izbeigta UNRWA aizsardzība vai palīdzība. Tāpēc tā jautā, vai var izvērtēt tikai agrākos jeb vēsturiskos apstākļus, proti, apstākļus, kas bija brīdī, kad tādi pieteikuma iesniedzēji kā NB un AB faktiski pameta UNRWA darbības teritoriju 2015. gadā, vai arī papildus vai alternatīvi ir jāņem vērā arī pašreiz Libānā esošie apstākļi<sup>17</sup>. Šajā saistībā iesniedzējtiesa vaicā, vai būtu jāveic (arī) *ex nunc* vērtējums<sup>18</sup>.

46. Iesniedzējtiesa nav norādījusi, vai tās jautājumam ir paredzēts piemērot standarta vērtējumu kompetentajās valsts iestādēs<sup>19</sup> un/vai standarta pārskatīšanu tiesā, piemēram, pašā iesniedzējtiesā. Es uzskatu – tā kā ne Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunktā, ne arī Ženēvas konvencijas 1. panta D punktā nav nekāda nošķiruma šajā jautājumā, abos gadījumos ir piemērojams standarts, kuru tūlīn norādīšu<sup>20</sup>.

47. Tāpat ir jāatzīmē, ka, šķiet, jautājums ir jāuzdod, ievērojot iespējamo apstākļu pasliktināšanos, ar ko saskārušies UNRWA reģistrētie palestīniešu bezvalstnieki Libānas dienvidos kopumā, un apstākļu pasliktināšanos, ar ko saskārušies konkrēti pieteikuma iesniedzēji ar invaliditāti. Šajā saistībā Tiesai iesniegtajos lietās materiālos nekas neliecina, ka šie apstākļi būtu uzlabojušies, kopš NB un AB ir pametuši Libānu. Ja turklāt apstākļi Libānā šajā laikā ir vēl pasliktinājušies, tie varētu būt apstākļi, kurus NB un AB nevar ietekmēt un kuri nav atkarīgi no viņu gribas<sup>21</sup>. Tāpēc piedāvāju atbildēt uz šo jautājumu, paturot prātā šo kontekstu.

<sup>15</sup> Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 19. decembris, *Abed El Karem El Kott* u.c. (C-364/11, EU:C:2012:826, 42. un 43. punkts). Konkrētāk, Direktīvas 2004/83 mērķis ir atbilstoši Hartas 1. un 18. pantam nodrošināt, ka pilnībā tiek respektēta cilvēka cieņa un patvēruma pieteikuma iesniedzēju tiesības uz patvērumu. Spriedums, 2012. gada 19. decembris, *Abed El Karem El Kott* u.c. (C-364/11, EU:C:2012:826, 12. punkts).

<sup>16</sup> Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 13. janvāris, *Bundesrepublik Deutschland* (Palestīniešu izcelsmes bezvalstnieka bēgļa statuss) (C-507/19, EU:C:2021:3, 37. punkts).

<sup>17</sup> Ģenerālvokāte E. Šarpstone [*E. Sharpston*] secinājumos lietā *Bolbol* (C-31/09, EU:C:2010:119) uzskatīja, ka termins “personas, kas pašreiz saņem aizsardzību vai palīdzību” ir neskaidrs gan ģeogrāfiskā, gan laika ziņā.

<sup>18</sup> No lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu ir skaidrs, ka iesniedzējtiesa vēlas pārliecināties, vai *ex nunc* vērtējums ir jāveic papildus *ex tunc* vērtējumam vai kā alternatīva tam.

<sup>19</sup> Šajā gadījumā valsts sekretāre.

<sup>20</sup> Pēc analogijas skat. spriedumu, 2021. gada 13. janvāris, *Bundesrepublik Deutschland* (Palestīniešu izcelsmes bezvalstnieka bēgļa statuss) (C-507/19, EU:C:2021:3, 66. punkts).

<sup>21</sup> Šis jautājums galu galā tomēr ir jānoskaidro iesniedzējtiesai. Pretstatam skat. spriedumu, 2021. gada 13. janvāris, *Bundesrepublik Deutschland* (Palestīniešu izcelsmes bezvalstnieka bēgļa statuss) (C-507/19, EU:C:2021:3, 80. punkts), kurā Tiesa uzskatīja, ka Direktīvas 2011/95 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka nevar uzskatīt, ka UNRWA aizsardzība vai palīdzība ir izbeigta, ja Palestīnas izcelsmes bezvalstnieks pats ir atstājis teritoriju, kurā UNRWA nodrošina aizsardzību, un brīvprātīgi pakļāvis sevi nopietnam riskam. Turklāt 2012. gada 19. decembra spriedumā *Abed El Karem El Kott* u.c. (C-364/11, EU:C:2012:826, 59. punkts) Tiesa nosprieda, ka vienkārša neatrašanās šajā teritorijā vai brīvprātīgs lēmums to atstāt nevar tikt kvalificēts kā palīdzības izbeigšana.

48. Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta pirmajā teikumā ir paredzēts, ka trešās valsts valstspiederīgo vai bezvalstnieku izslēdz no to personu loka, kuras atzītas par bēgļiem, ja “uz viņu attiecas Ženēvas konvencijas [1. panta D punkta] darbības joma, kas attiecas uz aizsardzību vai palīdzību, ko sniedz ANO organizācijas vai aģentūras, izņemot ANO [A]ugsto komisāru bēgļu lietās [HCR]”.

49. Ženēvas konvencijas 1. panta D punkts, uz ko ir atsauce Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta pirmajā teikumā, izslēdz no minētās konvencijas piemērošanas jomas personas, kuras “pašreiz saņem” aizsardzību vai palīdzību no ANO organizācijas vai aģentūras, kas nav UNHCR<sup>22</sup>. Konvencijas 1. panta D punktā arī ir noteikts, ka gadījumā, ja šāda aizsardzība vai palīdzība “ir pārtraukta jebkādu iemeslu dēļ”<sup>23</sup>, šīs personas *ipso facto* ir tiesīgas uz šīs konvencijas labvēlību<sup>24</sup>. Būtībā tas atbilst Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrajam teikumam.

50. Formulējumā “pašreiz saņem” tiek izmantota ilgstošā tagadne, un saskaņā ar angļu valodas gramatikas standarta lietojumu tas nozīmē, ka runa ir par darbībām, kas vai nu notiek tieši tagad (līdzīgi kā “viņš pašreiz pieņem ārvalstu viesi”), vai ap šo laiku pagātnē, tagad vai tuvākajā nākotnē (līdzīgi kā “viņa tagad saņem daudz vēstuļu un apsveikumu”). Tātad ir skaidrs, ka ilgstošās tagadnes izmantošana iekļauj nesenās pagātnes, kā arī pašreizējos notikumus.

51. Tāpat neatkarīgi no smalkajiem valodas un gramatikas traktējumiem ir visai skaidrs, ka šajā konkrētajā kontekstā ilgstošās tagadnes konstrukcija tika izmantota, lai ietvertu nesenās pagātnes un tagadnes notikumus, tādējādi akcentējot gan *ex tunc*, gan *ex nunc* pieejas dubulto legimitāti<sup>25</sup>.

52. Katrā ziņā izšķirošais ir tas, vai attiecīgā aizsardzība vai palīdzība faktiski ir pārtraukta jebkādu iemeslu dēļ<sup>26</sup>. Lai gan Ženēvas konvencijas 1. panta D punktā un arī Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunktā nav konkrēti norādīts, attiecībā uz kuru brīdi valsts kompetentās iestādes vai tiesa izvērtē [aizsardzības vai palīdzības] pārtraukšanu, tā kā šīs tiesību normas pirmajā daļā ir izmantots formulējums “pašreiz saņem”<sup>27</sup> un tās otrajā daļā ir izmantots formulējums “ir

<sup>22</sup> Skat. Ženēvas konvencijas 1. panta D punkta pirmo daļu. Tiesa ir noteikusi, ka šis pamats izslēgšanai no Ženēvas konvencijas piemērošanas jomas un *a fortiori* no Direktīvas 2004/83 ir jāinterpretē šauri. Spriedums, 2010. gada 17. jūnijs, *Bolbol* (C-31/09, EU:C:2010:351, 51. punkts). Skat. arī ģenerāladvokātes E. Šarpstones secinājumus lietā *Bolbol* (C-31/09, EU:C:2010:119, 74. un 75. punkts). Minētajā lietā tika nospriests, ka N. Bolbola [*N. Bolbol*] nav izmantojusi UNRWA palīdzību, pirms atstājusi šīs aģentūras darbības teritoriju, lai lūgtu patvērumu Ungārijā. Tiesa tādējādi konstatēja, ka nav nepieciešams izvērtēt pirmām kārtām, kādos apstākļos šāda palīdzība, tā teikt, “ir pārtraukta jebkādu iemeslu dēļ” vai kāda veida labumu viņa *ipso facto* varētu būt tiesīga saņemt saskaņā ar Direktīvu 2004/83 šādas palīdzības izbeigšanas rezultātā.

<sup>23</sup> Kamēr attiecīgo personu stāvoklis nav galīgi atrisināts saskaņā ar attiecīgajām rezolūcijām, ko pieņēmusi ANO Ģenerālā asambleja.

<sup>24</sup> Skat. Ženēvas konvencijas 1. panta D punkta otro daļu.

<sup>25</sup> Tas pats faktiski ir arī Ženēvas konvencijas franču valodas versijā, kurā izmantota tagadne, nākotne un – svarīgi – saliktā nākotne (*futur antérieur*). Tādējādi 1. panta D punkta pirmajā daļā ir paredzēts, ka “*cette Convention ne sera pas applicable aux personnes qui bénéficient actuellement d'une protection ou d'une assistance [...]*”, un otrajā daļā ir paredzēts, ka “*lorsque cette protection ou cette assistance aura cessé pour une raison quelconque, [...]*”. Formulējums “*aura cessé*”, izmantojot saliktās nākotnes laiku, nozīmē, ka aizsardzība vai palīdzība vairs netiek sniegta.

<sup>26</sup> Skat. arī spriedumu, 2012. gada 19. decembris, *Abed El Karem El Kott* u.c. (C-364/11, EU:C:2012:826, 65. punkts). Tiesa 2021. gada 13. janvāra spriedumā *Bundesrepublik Deutschland* (Palestīniešu izcelsmes bezvalstnieka bēgļa statuss) (C-507/19, EU:C:2021:3, 56. punkts) ir precizējusi, ka kompetentajām administratīvajām vai tiesu iestādēm tostarp ir jāpārbauda, vai attiecīgā persona konkrēti var saņemt šo aizsardzību vai palīdzību.

<sup>27</sup> Kas nenosaka konkrētu laika brīdi.

pārtraukta”<sup>28</sup>, tas viss liecina par labu dinamiskam vērtējumam, proti, ka ir jāskatās uz situāciju *UNRWA* darbības teritorijā laikā, kad pieteikuma iesniedzējs ir to atstājis<sup>29</sup>, un papildus ir jāveic *ex nunc* vērtējums. Šādu pieeju pamato Tiesas judikatūra.

53. Šajā ziņā no 2012. gada 19. decembra sprieduma *Abed El Kareem El Kott* u.c. (C-364/11, EU:C:2012:826, 61., 63., 64. un 65. punkts) ir skaidrs, ka Tiesa ir uzskatījusi – lai noteiktu, vai palīdzība vai aizsardzība faktiski ir pārtraukta Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē, kompetentajām valsts iestādēm un tiesai ir jānoskaidro, vai attiecīgās personas došanās prom var attaisnot ar iemesliem, kuri, būdami ārpus viņas ietekmes un neatkarīgi no viņas gribas, ir piespieduši viņu pamest attiecīgo *UNRWA* darbības teritoriju, tādējādi liedzot iespēju saņemt *UNRWA* sniegto aizsardzību vai palīdzību<sup>30</sup>.

54. Tādējādi Tiesa ir uzskatījusi, ka tam, kāda bija situācija attiecīgajā teritorijā laikā, kad attiecīgā persona to atstāja, ir nozīme<sup>31</sup>. Jautājums tomēr paliek, vai visi fakti, kas nepieciešami, lai veiktu izskatāmās lietas aktuālu vērtējumu, it īpaši jauni pierādījumi vai faktori, kas varētu būt radušies kopš brīža, kad tādi pieteikuma iesniedzēji kā NB un AB ir devušies prom no *UNRWA* darbības teritorijas, arī var tikt ņemti/ir jāņem vērā kompetentajām valsts iestādēm vai galu galā apelācijas tiesai.

55. No nesenā 2021. gada 13. janvāra sprieduma *Bundesrepublik Deutschland* (Palestīniešu izcelsmes bezvalstnieka bēgļa statuss) (C-507/19, EU:C:2021:3, 51.–67. punkts) ir skaidrs, ka jautājums par *UNRWA* sniegtās aizsardzības vai palīdzības izbeigšanu atbilstoši Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrajam teikumam ir jāuzdod, individuāli izvērtējot visus attiecīgos pierādījumus vai faktoros par attiecīgo situāciju, kāda tā bija brīdī, kad pieteikuma iesniedzēji ir devušies prom no *UNRWA* darbības teritorijas, un brīdī, kad tiesa izskata pārsūdzību, kas celta pret lēmumu noraidīt bēgļa statusa piešķiršanu. Tādējādi Tiesa minētā sprieduma 59. punktā konkrēti atsaucas uz brīdi, kad ir atstāta *UNRWA* darbības teritorija, un minētā sprieduma 56. punktā Tiesa ir noteikusi, ka kompetentajām administratīvajām vai tiesu iestādēm tostarp ir jāpārbauda, vai Palestīnas izcelsmes bezvalstnieks konkrēti *var saņemt aizsardzību vai palīdzību no UNRWA*<sup>32</sup>.

56. Lai gan lieta, kurā tika pasludināts 2021. gada 13. janvāra spriedums *Bundesrepublik Deutschland* (Palestīniešu izcelsmes bezvalstnieka bēgļa statuss) (C-507/19, EU:C:2021:3), attiecas uz *UNRWA* darbības jomas ģeogrāfisko, nevis laika aspektu, kurā ir jāvērtē *UNRWA* sniegtās aizsardzības vai palīdzības izbeigšana, es tomēr neredzu pamatotu iemeslu šajā lietā atkāpties no minētajā spriedumā pieņemtās pieejas. Pretējā gadījumā patiešām varētu tikt pieņemti lēmumi un nolēmumi, kas neatbilst dominējošai realitātei, ar kādu saskārušies pieteikuma iesniedzēji. Kā norādījis ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos, šāda pieeja būtu mākslīga.

<sup>28</sup> Uzskatu, ka formulējums “pašreiz saņem” Ženēvas konvencijas 1. panta D punkta pirmajā daļā un formulējums “ir pārtraukta” tā otrajā daļā ir nesaraucjami saistīti, jo faktiski ir pretstatījums.

<sup>29</sup> 2012. gada 19. decembra spriedumā *Abed El Kareem El Kott* u.c. (C-364/11, EU:C:2012:826, 52. punkts) Tiesa nosprieda, ka Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta pirmais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā normā paredzētais iemesls izslēgšanai no bēgļa statusa attiecas ne vien uz personām, kuras pašreiz saņem *UNRWA* sniegto palīdzību, *bet arī uz tām, kuras šo palīdzību ir faktiski saņēmušas neilgi pirms patvēruma pieteikuma iesniegšanas dalībvalstī*, ja vien šī palīdzība tomēr nav izbeigta šīs direktīvas 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrā teikuma izpratnē.

<sup>30</sup> Minētā sprieduma 65. punktā Tiesa uzskatīja, ka kompetentajām valsts iestādēm, izvērtējot katru pieteikumu individuāli, ir jānoskaidro, vai šī persona bija spiesta pamest šīs organizācijas vai aģentūras darbības teritoriju, kas tā ir gadījumā, ja viņas personiskā drošība ir tikusi nopietni apdraudēta un ja *attiecīgā organizācija vai aģentūra nav spējusi viņai šajā teritorijā nodrošināt dzīves apstākļus atbilstoši minētajai organizācijai vai aģentūrai uzticētajai misijai*.

<sup>31</sup> Skat. arī spriedumu, 2018. gada 25. jūlijs, *Alheto* (C-585/16, EU:C:2018:584, 86. punkts).

<sup>32</sup> Skat. arī minētā sprieduma 57. punktu.

57. Tāpēc kompetentajām valsts iestādēm un tiesām ir individuāli jāvērtē *visi* attiecīgie faktori, lai noskaidrotu ne tikai to, vai bēgļa statusam pieteikušos personu Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrā teikuma izpratnē došanos prom no UNRWA darbības teritorijas var pamatot ar iemesliem, kurus tās nevarēja ietekmēt un kuri nebija atkarīgi no to gribas (un kuri tādējādi liedza tām saņemt UNRWA aizsardzību vai palīdzību), bet arī – vai tām pašlaik ir liegts saņemt šādu aizsardzību vai palīdzību, ņemot vērā apgalvoto situācijas pasliktināšanos attiecīgajā darbības teritorijā tādu iemeslu dēļ, kurus tās nevar ietekmēt un kuri nav atkarīgi no to gribas.

58. Ievērojot minēto, uzskatu, ka ir individuāli jāvērtē visi attiecīgie konkrētās situācijas faktori, lai noskaidrotu, vai ir izbeigta UNRWA sniegtā aizsardzība vai palīdzība Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrā teikuma izpratnē. Tāpēc ir jāvērtē apstākļi, kas, iespējams, likuši pieteikuma iesniedzējam pamest UNRWA darbības teritoriju, tajā brīdī, kad viņš to ir izdarījis, un ir jāveic arī *ex nunc* perspektīvs vērtējums par to, vai pieteikuma iesniedzējs var izmantot šādu aizsardzību vai palīdzību pašlaik.

### C. Par otro jautājumu

59. Ar otro jautājumu, kam ir nozīme vien tad, ja Tiesa uzskata, ka jautājumā par to, vai ir izbeigta UNRWA aizsardzība vai palīdzība Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrā teikuma izpratnē, ir jāvērtē apstākļi, kas, iespējams, likuši pieteikuma iesniedzējam pamest UNRWA darbības teritoriju, tajā brīdī, kad viņš to ir izdarījis, un ir jāveic arī *ex nunc* perspektīvs vērtējums par to, vai pieteikuma iesniedzējs var izmantot šādu aizsardzību vai palīdzību pašlaik, iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai dalībvalstij ir pienākums pierādīt, ka iemesls, kura dēļ pieteikuma iesniedzējs ir pametis UNRWA darbības teritoriju, vairs nepastāv.

60. Šajā ziņā iesniedzējtiesa vaicā, vai būtu likumīgi pēc analogijas atsaukties uz Direktīvas 2004/83 11. panta noteikumu par izbeigšanu tādējādi, ka tad, ja pieteikuma iesniedzējs vēsturiski var pierādīt attaisnojošu iemeslu, kādēļ viņš ir pametis UNRWA teritoriju, dalībvalstij pēc tam ir pienākums pierādīt, ka šāda iemesla vairs nav<sup>33</sup>.

61. Tiesa 2012. gada 19. decembra spriedumā *Abed El Kareem El Kott* u.c. (C-364/11, EU:C:2012:826, 76. un 77. punkts) ir precizējusi, ka personai, kurai paša šā fakta dēļ ir tiesības uz Direktīvas 2004/83 sniegto labumu, ir jāiesniedz pieteikums par bēgļa statusa piešķiršanu un šis pieteikums ir jāvērtē atbildīgās dalībvalsts kompetentajām iestādēm. Veicot šo izvērtēšanu, minētajām iestādēm ir jāpārbauda ne vien tas, vai pieteikuma iesniedzējs patiešām ir lūdzis UNRWA palīdzību un vai šī palīdzība ir izbeigta, bet arī tas, vai uz šo pieteikuma iesniedzēju neattiecas kāds no šīs pašas direktīvas 12. panta 1. punkta b) apakšpunktā vai 2. un 3. punktā paredzētajiem izslēgšanas iemesliem. Turklāt Tiesa ir noteikusi, ka Direktīvas 2004/83 11. panta f) punkts, lasot to kopsakarā ar tās 14. panta 1. punktu, ir jāinterpretē tādējādi, ka attiecīgā persona izbeidz būt bēglis, ja šī persona var atgriezties UNRWA darbības teritorijā, kurā ir bijusi tās pastāvīgā dzīvesvieta, jo vairs nepastāv apstākļi, saistībā ar kuriem tā tika atzīta ar bēgli.

62. Katrā ziņā no šā sprieduma 71. punkta skaidri izriet, ka Tiesa ir uzskatījusi, ka brīvprātīga atteikšanās no UNRWA sniegtās palīdzības nevar izraisīt Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta (un paplašinot – Ženēvas konvencijas 1. panta D punkta pirmās daļas)

<sup>33</sup> Lai gan noteikums par izbeigšanu ir ietverts Direktīvas 2004/83 11. pantā, tomēr tieši šīs direktīvas 14. panta 2. punktā ir paredzēts, ka, “neskarot 4. panta 1. punktā noteikto bēgļa pienākumu darīt zināmus visus būtiskos faktus un sniegt visu attiecīgo viņa rīcībā esošo dokumentāciju, dalībvalsts, kas piešķirusi bēgļa statusu, individuāli par katru personu parāda, ka attiecīgā persona zaudējusi bēgļa statusu vai nekad nav bijusi bēglis”.

piemērošanu, kas ļautu šādai personai *ipso facto* lūgt bēgļa statusa piešķiršanu. Tas ir bijis tāpēc, ka šīs konvencijas 1. panta D punkta mērķis ir neattiecināt Ženēvas konvencijas labvēlību uz personām, kuras var izmantot *UNRWA* palīdzību. Pretējs ieteikums, kas minētajā spriedumā ir vismaz netieši izteikts, ir – personas, kas “jebkādu iemeslu dēļ” vairs neizmanto *UNRWA* palīdzību (tas ir, apstākļos, kas nav brīvprātīga atteikšanās), ir tiesīgas, lai pret tām *ipso facto* izturētos kā pret bēgļiem saistībā ar šīm tiesību normām.

63. No 2021. gada 13. janvāra sprieduma *Bundesrepublik Deutschland* (Palestīniešu izcelsmes bezvalstnieka bēgļa statuss) (C-507/19, EU:C:2021:3, 42. punkts) izriet, ka Direktīvas 2004/83 14. pantā (un pakārtoti tās 11. pantā) par bēgļa statusa izbeigšanu *konkrēti ir iepriekšpieņemts*, ka šāds statuss jau ir piešķirts. Tā kā pieteikuma iesniedzējiem NB un AB vēl nav bijis piešķirts bēgļa statuss saskaņā ar valsts tiesību aktiem, ar kuriem transponē Direktīvu 2004/83, un tā kā pašlaik tiek vērtēta iespēja piešķirt šo statusu, ne Direktīvas 2004/83 11. pantam, ne tās 14. pantam nav nozīmes.

64. Ciktāl runa ir par NB un AB bēgļa statusa pieteikuma vērtēšanas būtību, Direktīvas 2004/83 13. pantā “Bēgļa statusa piešķiršana” ir paredzēts, ka “dalībvalstis piešķir bēgļa statusu trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam, kas tiek kvalificēts kā bēglis saskaņā ar II un III nodaļu”. Tāpēc, lai persona būtu tiesīga uz bēgļa statusa piešķiršanu saskaņā ar Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otro teikumu, kas ietverts šīs direktīvas III nodaļā, fakti un apstākļi ir jāizvērtē saskaņā ar šīs direktīvas 4. pantu (kas ir ietverts II nodaļā).

65. Saskaņā ar Direktīvas 2004/83 4. panta 1. punktu dalībvalstis *var* uzskatīt, ka tas ir pieteikuma iesniedzēja pienākums pēc iespējas ātrāk iesniegt visas sastāvdaļas, kas nepieciešamas, lai pamatotu starptautiskās aizsardzības pieteikumu. Dalībvalsts pienākums ir, sadarbojoties ar pieteikuma iesniedzēju, novērtēt attiecīgās pieteikuma sastāvdaļas<sup>34</sup>.

66. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru attiecībā uz Direktīvas 2004/83 4. panta 1. punktu, lai arī parasti pieteikuma iesniedzējam ir jāiesniedz visi pierādījumi, kas nepieciešami, lai pamatotu viņa pieteikumu, tomēr nemainīgi ir tas, ka attiecīgajai dalībvalstij ir jāsadarbojas ar šo pieteikuma iesniedzēju stadijā, kad tiek novērtētas šī pieteikuma attiecīgās sastāvdaļas<sup>35</sup>. Šī sadarbības prasība, kas ir noteikta dalībvalstij, līdz ar to skaidri nozīmē to, ka gadījumā, ja kāda iemesla dēļ starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja iesniegtie fakti nav pilnīgi, *aktuāli* vai atbilstoši, attiecīgajai dalībvalstij šajā procedūras stadijā ir aktīvi jāsadarbojas ar pieteikuma

<sup>34</sup> Kompetentajām iestādēm ir jānosaka paziņojumu un dokumentāro vai citu pierādījumu novērtēšanas kārtība atbilstoši katras patvēruma pieteikumu kategorijas raksturīgajām īpašībām, ievērojot Hartā garantētās tiesības. Turklāt saskaņā ar Direktīvas 2004/83 4. panta 3. punkta c) apakšpunktu šai novērtēšanai ir jābūt individuālai un tajā ir jāņem vērā pieteikuma iesniedzēja individuālā situācija, kā arī personiskie apstākļi, tostarp tādi faktori kā viņa pagātne, dzimums un vecums (spriedums, 2014. gada 2. decembris, A u.c. (no C-148/13 līdz C-150/13, EU:C:2014:2406, 54. un 57. punkts)). Tiesa 2018. gada 24. aprīļa spriedumā MP (Pagātnē piedzīvotas spīdzināšanas upura alternatīvā aizsardzība) (C-353/16, EU:C:2018:276, 33. punkts) precizēja, ka saskaņā ar Direktīvas 2004/83 4. panta 4. punktu agrāk nodarīta būtiska kaitējuma esamība ir pamatota norāde uz reālu risku, ka pieteikuma iesniedzējam atkal varētu tikt nodarīts būtisks kaitējums. Tomēr minētajā punktā ir arī precizēts, ka tas tā nav, ja ir pamatoti iemesli uzskatīt, ka pagātnē nodarītais būtiskais kaitējums netiks atkārtots vai neturpināsies. Direktīvas 2004/83 4. panta 5. punktā, kas, manuprāt, būtu īpaši attiecināms pamatlietas kontekstā, ir noteikts, kādos apstākļos dalībvalstij, piemērojot principu, ka pieteikuma pamatošana ir pieteikuma iesniedzēja pienākums, ir jāizvērtē, ka noteiktiem pieteikuma iesniedzēja paziņojuma aspektiem nav nepieciešams apstiprinājums. Šie nosacījumi tostarp ir konkrēti šādi – apstākļi, ka pieteikuma iesniedzēja paziņojumi tiek uzskatīti par saskaņotiem un ticamiem un ka tie nav pretrunā specifiskai un vispārējai informācijai, kas pieejama par pieteikuma iesniedzēja lietu, kā arī apstākļi, ka ir konstatēts, ka pieteikuma iesniedzējam kopumā var uzticēties. Pēc analogijas skat. spriedumus, 2018. gada 25. janvāris, F (C-473/16, EU:C:2018:36, 33. punkts); 2020. gada 19. novembris, *Bundesamt für Migration und Flüchtlinge* (Militārais dienests un patvērums) (C-238/19, EU:C:2020:945, 55. punkts), un 2021. gada 10. jūnijs, *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (Jauni elementi vai fakti) (C-921/19, EU:C:2021:478, 43. punkts), attiecībā uz Direktīvas 2011/95 4. pantu, kura formulējums ir līdzīgs Direktīvas 2004/83 4. panta formulējumam.

<sup>35</sup> Paziņojumi, ko sniedz persona, kas lūdz starptautisko aizsardzību, ir tikai sākumpunkts procesā, kurā kompetentās iestādes novērtē faktus un apstākļus. Pēc analogijas attiecībā uz Direktīvas 2011/95 4. panta 1. punktu skat. spriedumu, 2018. gada 25. janvāris, F (C-473/16, EU:C:2018:36, 28. punkts).

iesniedzēju, lai ļautu viņam izpildīt visus nosacījumus šī pieteikuma atbalstīšanai. Turklāt dalībvalsts var būt labākā situācijā nekā pieteikuma iesniedzējs, runājot par piekļuvi noteiktiem dokumentiem<sup>36</sup>.

67. Faktiski tādiem pieteikuma iesniedzējiem kā NB un AB saskaņā ar Direktīvas 2004/83 4. panta 1. punktu var prasīt sniegt tikai tādus pierādījumus, kas viņiem ir pamatoti pieejami. Tādējādi var būt informācija, dati, dokumenti u.c. saistībā ar konkrētajiem apstākļiem, kas dominē kopš viņu došanās prom no UNRWA darbības teritorijas, kuri viņiem pamatoti nav pieejami vai kurus viņi nevar sagatavot. Šādos gadījumos attiecīgās dalībvalsts pienākums ir aktīvi sadarboties ar pieteikuma iesniedzējiem, lai iegūtu un novērtētu šādu aktuālu informāciju, datus, dokumentus u.c. par tur valdošo situāciju.

68. Tāpēc uzskatu – tas, vai pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs uz bēgļa statusa piešķiršanu saskaņā ar Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otro teikumu, ir jāvērtē saskaņā ar šīs direktīvas 4. pantu un judikatūru par to. Lai arī parasti pieteikuma iesniedzējam ir jāiesniedz visi pierādījumi, kas nepieciešami, lai pamatotu viņa pieteikumu, dalībvalstij ir pienākums sadarboties ar pieteikuma iesniedzēju stadijā, kad tiek novērtētas šī pieteikuma attiecīgās sastāvdaļas. Ja tomēr kādu iemeslu dēļ starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja iesniegtie fakti nav pilnīgi, aktuāli vai atbilstoši, attiecīgajai dalībvalstij šajā procedūras stadijā ir aktīvi jāsadarbojas ar pieteikuma iesniedzēju, lai ļautu viņam izpildīt visus nosacījumus šī pieteikuma atbalstīšanai.

#### **D. Par trešo jautājumu**

69. Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai, lai noteiktu, vai pieteikuma iesniedzēji, kas lūdz piešķirt bēgļa statusu saskaņā ar Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otro teikumu, ir bijuši spiesti pamest UNRWA darbības teritoriju, ir nepieciešams pierādīt, ka UNRWA vai valsts, kurā tā darbojas, šajā gadījumā Libāna, ir tieši nodarījusi kaitējumu vai liegusi palīdzību (noteiktu darbību vai bezdarbības rezultātā).

70. Šajā ziņā iesniedzējtiesa norāda uz 2014. gada 18. decembra spriedumu *M'Bodj* (C-542/13, EU:C:2014:2452) un 2018. gada 24. aprīļa spriedumu MP (Pagātnē piedzīvotas spīdzināšanas upura alternatīvā aizsardzība) (C-353/16, EU:C:2018:276), kas abi attiecas uz alternatīvā statusa attiecināmības kritērijiem un jēdzienu “smags kaitējums” saskaņā ar Direktīvas 2004/83 15. panta b) punktu attiecībā uz smagi slimām personām. Minētajās lietās Tiesa faktiski ir nospriedusi, ka saskaņā ar Direktīvas 2004/83 15. panta b) punktu persona, lai pierādītu smagu kaitējumu, var atsaukties uz atbilstošas medicīniskās aprūpes vai iestāžu neesamību savā izcelsmes valstī tikai tad, ja šai personai ir tieši liegta veselības aprūpe. Vispārēji trūkumi un nepilnības nav pietiekami.

71. Vispirms es uzskatu, ka Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrais teikums, kas attiecas uz ļoti īpašiem apstākļiem, kuri jāizpilda, lai personām, kam piemērojams Ženēvas konvencijas 1. panta D punkts, varētu piešķirt bēgļa statusu saskaņā ar minēto direktīvu, nav saistīts ar apstākļiem, kas jāizpilda, lai varētu piešķirt alternatīvo aizsardzību saskaņā ar minētās direktīvas 15. panta b) punktu.

<sup>36</sup> Spriedumi, 2012. gada 22. novembris, M. (C-277/11, EU:C:2012:744, 65. un 66. punkts), un 2014. gada 2. decembris, A u.c. (no C-148/13 līdz C-150/13, EU:C:2014:2406, 54.–57. punkts).

72. Turklāt uz trešo jautājumu, manuprāt, būtu jāatbild noliedzoši, jo – ja Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otro teikumu interpretētu tādējādi, ka *UNRWA* vai valstij, kurā tā darbojas, būtu jānodara tišs kaitējums vai tiši jāliedz palīdzība, šāda interpretācija būtu *contra legem*, jo tā ir pretrunā skaidram un obligātam minētās tiesību normas formulējumam un arī Ženēvas konvencijas 1. panta D punkta formulējumam. Abas tiesību normas nepārprotami paredz – ja *UNRWA* aizsardzība vai palīdzība ir beigusies *jebkāda iemesla dēļ*, attiecīgās personas ir tiesīgas *ipso facto* izmantot šīs direktīvas un konvencijas sniegto labumu.

73. Turklāt Tiesa 2012. gada 19. decembra spriedumā *Abed El Karem El Kott* u.c. (C-364/11, EU:C:2012:826, 65. punkts) ir apstiprinājusi, ka Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrais teikums ir jāinterpretē tādējādi, ka *UNRWA* sniegtās aizsardzības vai palīdzības izbeigšana “jebkādu iemeslu dēļ” ietver arī situāciju, kurā persona pēc tam, kad viņa faktiski bija saņēmusi šo aizsardzību vai palīdzību, vairs to nesaņem tāda iemesla dēļ, ko viņa pati nespēj ietekmēt un kas nav atkarīgs no viņas gribas. Kā to ir pareizi norādījusi Komisija, nav prasīts, ka *UNRWA* vai arī valstij, kurā *UNRWA* darbojas<sup>37</sup>, būtu jārikojas tiši vai diskriminējoši. Ir tikai prasīts, ka persona vairs nesaņem *UNRWA* palīdzību vai aizsardzību tādu iemeslu dēļ, kurus viņa pati nespēj ietekmēt un kuri nav atkarīgi no viņas gribas<sup>38</sup>.

74. Ja tiktu pierādīts, ka *UNRWA* vai valsts, kurā tā darbojas, ir tiši nodarījusi kaitējumu vai liegusi personām palīdzību vai aizsardzību (darbības vai bezdarbības rezultātā), šādam pierādījumam, protams, būtu īpaša nozīme. Tomēr nav nepieciešams parādīt šāda veida nodomu saistībā ar Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otro teikumu. Kā Tiesa ir noteikusi 2021. gada 13. janvāra spriedumā *Bundesrepublik Deutschland* (Palestīniešu izcelsmes bezvalstnieka bēgļa statuss) (C-507/19, EU:C:2021:3, 67. punkts), ir jāņem vērā visi attiecīgie faktori.

75. Tāpēc uzskatu – lai noskaidrotu, vai pieteikuma iesniedzēji, kas lūdz piešķirt bēgļa statusu saskaņā ar Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otro teikumu, ir bijuši spiesti atstāt *UNRWA* darbības teritoriju, nav nepieciešams pierādīt, ka *UNRWA* vai valsts, kurā tā darbojas, tiši ir nodarījusi kaitējumu vai liegusi palīdzību (darbību vai bezdarbības rezultātā). Toties ir jānoskaidro, kā Tiesa to ir norādījusi 2012. gada 19. decembra spriedumā *Abed El Karem El Kott* u.c. (C-364/11, EU:C:2012:826, 65. punkts), vai šādi pieteikuma iesniedzēji vairs nesaņem *UNRWA* aizsardzību vai palīdzību tādu iemeslu dēļ, kurus viņi nespēj ietekmēt un kuri nav atkarīgi no viņu gribas. Turklāt šai palīdzībai vai aizsardzībai ir jābūt efektīvai.

#### ***E. Par ceturto jautājumu***

76. Ar ceturto jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai palīdzībai, ko pilsoniskās sabiedrības dalībnieki, piemēram, NVO, ir snieguši tādām personām kā pieteikuma iesniedzēji, ir nozīme Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrā teikuma saistībā. Šajā kontekstā ir jāizvērtē arī tas, kāda loma ir valstij, kurā darbojas *UNRWA*.

<sup>37</sup> Skat. arī manu atbildi uz iesniedzējtiesas uzdoto ceturto jautājumu par šīs valsts kā aizsardzības vai palīdzības sniedzējas lomu.

<sup>38</sup> Turklāt Tiesa ir skaidri norādījusi, ka palīdzībai vai aizsardzībai ir jābūt “efektīvai”. Nepietiek tikai ar to, ka pastāv struktūra vai aģentūra, kuras uzdevums ir sniegt šādu palīdzību vai aizsardzību. Spriedums, 2012. gada 19. decembris, *Abed El Karem El Kott* u.c. (C-364/11, EU:C:2012:826, 60. punkts).



77. No Ženēvas konvencijas 1. panta D punkta un Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta formulējuma skaidri izriet, ka abās šajās tiesību normās ir paredzēts tikai viens dalībnieks, kas sniedz palīdzību vai aizsardzību, proti, *UNRWA*<sup>39</sup>.

78. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Direktīvas 2011/95 12. panta 1. punkta a) apakšpunkts ir piemērojams, ja, pamatojoties uz *visu atbilstošo elementu* individuālu izvērtējumu, ir skaidrs, ka attiecīgais Palestīnas izcelsmes bezvalstnieks ir personiskā smagas nedrošības situācijā un ka *UNRWA*, kuras palīdzību ieinteresētā persona ir lūgusi, nevar nodrošināt viņam dzīves apstākļus atbilstoši tai uzticētajai misijai, tāpēc šis palestīnietis no viņa gribas neatkarīgu iemeslu dēļ ir spiests atstāt *UNRWA* darbības teritoriju<sup>40</sup>. Tiesa ir arī norādījusi – ja *UNRWA* sniedz faktisku aizsardzību vai palīdzību teritorijā, kurā darbojas tās mandāts, attiecīgajai personai ir jāspēj tajā uzturēties droši, “cienīgos dzīves apstākļos”<sup>41</sup>.

79. Lai gan Ženēvas konvencijas 1. panta D punkts, Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkts un Tiesas judikatūra būtībā attiecas tikai uz *UNRWA* sniegto aizsardzību un palīdzību, uzskatu, ka šajā kontekstā nevar neņemt vērā, kādu lomu ieņem valsts, kurā *UNRWA* darbojas. Skaidrs, ka *UNRWA* nedarbojas tukšumā un ka attiecīgajai valstij ir izšķiroša loma, lai *UNRWA* varētu faktiski pildīt savu mandātu un nodrošināt attiecīgo personu dzīvi cienīgos apstākļos<sup>42</sup>. Tas nozīmē, ka, vispārēji novērtējot visus attiecīgos apstākļus saskaņā ar Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otro teikumu, ir jāņem vērā gan pozitīvā, gan negatīvā ietekme, ko rada valsts darbības, un tādu minētajā valstī dzīvojošo Palestīnas bēgļu kā pieteikuma iesniedzēji vispārējie drošības un dzīves apstākļi.

80. Tādējādi, piemēram, ja Palestīnas bēgļiem ir faktiskas likumīgas tiesības uz izglītību un medicīnisko aprūpi, ko ilglaicīgi nodrošina attiecīgā valsts, uzskatu, ka šāda situācija būtu jāņem vērā, vispārēji novērtējot visus attiecīgos apstākļus saskaņā ar Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otro teikumu. Acīmredzami būtu mākslīgi koncentrēties vienīgi uz *UNRWA* sniegto aizsardzību vai palīdzību, jo tas, cik atbilstīgs ir praktiski sniegtās aizsardzības vai palīdzības apjoms, ir atkarīgs no konteksta, kādā šī aģentūra darbojas.

81. Šajā ziņā no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem, šķiet, tomēr izriet (tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai), ka Palestīnas bēgļi Libānā saskaras ar juridiskiem vai citiem *de facto* ierobežojumiem saņemt valsts pakalpojumus, piemēram, medicīnisko aprūpi un izglītību. Ja iesniedzējtiesa patiešām konstatēs, ka tas tā ir, šādos apstākļos būtu nereāli pieņemt, ka šādas aizsardzības vai palīdzības apjoma iespējamās nepilnības Palestīnas bēgļus neietekmēs būtiskāk nekā pārējo sabiedrību.

82. Turklāt uzskatu (kā jau esmu to norādījis) – ja *UNRWA* misiju apgrūtina vai apdraud politiskās un ekonomiskās situācijas pasliktināšanās attiecīgajā valstī, nevis valsts tiešā darbība, šādiem apstākļiem arī ir būtiska nozīme, izvērtējot, vai ir piemērojams Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrais teikums.

<sup>39</sup> Lai arī *UNRWA* nosaukums nav konkrēti minēts.

<sup>40</sup> Spriedums, 2021. gada 13. janvāris, *Bundesrepublik Deutschland* (Palestīniešu izcelsmes bezvalstnieka bēgļa statuss) (C-507/19, EU:C:2021:3, 51. punkts).

<sup>41</sup> Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2021. gada 13. janvāris, *Bundesrepublik Deutschland* (Palestīniešu izcelsmes bezvalstnieka bēgļa statuss) (C-507/19, EU:C:2021:3, 54. punkts).

<sup>42</sup> Atbildē uz Tiesas uzdoto jautājumu ANO Augstais komisārs bēgļu jautājumos pielikumā pievienojis *UNRWA* vēstuli, kurā *UNRWA* ir norādījusi, ka tā “nevada bēgļu nometnes un nav atbildīga par Palestīnas bēgļu fiziskās drošības un drošuma aizsardzību, kā arī neuztur tiesiskumu un kārtību piecās *UNRWA* darbības teritorijās. Katrā no *UNRWA* piecām darbības teritorijām dzīvojošo Palestīnas bēgļu fiziskās drošības nodrošināšana ir attiecīgās uzņemošās valsts suverēnā vara un atbildība”.

83. Turklāt šajā kontekstā nevar neņemt vērā nozīmīgo lomu, kāda ir tādiem pilsoniskās sabiedrības dalībniekiem kā NVO<sup>43</sup>. Tādējādi, piemēram, ja NVO rīkojas *UNRWA* aizbildnībā vai ja *UNRWA* ar to ir juridiski noslēgusi apakšlīgumu par aizsardzības vai palīdzības sniegšanu tās vārdā, šāda rīcība ir jāņem vērā, lai novērtētu *UNRWA* sniegtās aizsardzības vai palīdzības efektivitāti. Šādos apstākļos NVO visās izpausmēs rīkojas kā *UNRWA* pārstāvji.

84. Turklāt es uzskatu, ka palīdzība, kuru sniedz NVO, kas rīkojas tās valsts aizbildnībā, kurā darbojas *UNRWA* un kurā šādas palīdzības sniegšana ir uzticēta ar līgumu, arī ir jāņem vērā ar nosacījumu – un tas ir kritiski svarīgs priekšnosacījums –, ka Palestīnas bēgļiem ir likumīgas tiesības saņemt aizsardzību un palīdzību, ko sniedz attiecīgās NVO, un šāda aizsardzība un palīdzība ir efektīva un ilglaicīga. Tas, ka tiek sniegta *ad hoc* vai pagaidu aizsardzība vai palīdzība, nebūs pietiekami.

85. Visa cita palīdzība, kuru tādām personām kā pieteikuma iesniedzēji ir sniegušas NVO, kas nerīkojas *UNRWA* aizbildnībā/tās valsts aizbildnībā, kurā darbojas *UNRWA*, vai ko nav juridiski nolīgusi *UNRWA*/valsts, kurā darbojas *UNRWA*, aizsardzības vai pakalpojumu sniegšanai savā vārdā, neattiecas uz Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otro teikumu, jo šādas palīdzības pieejamību, efektivitāti un ilgumu nevar ne garantēt, ne arī pamatoti novērtēt. Šāda palīdzība, lai arī nenoliedzami ir vērtīga, pēc būtības ir nestabila un nenoturīga. Ar to nevar noskaidrot personas likumīgās tiesības saskaņā ar Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otro teikumu.

86. Tāpēc es uzskatu, ka aizsardzībai vai palīdzībai, ko Palestīnas bēgļiem sniedz tādi pilsoniskās sabiedrības dalībnieki kā NVO, ir nozīme Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrā teikuma saistībā, ja šīs NVO rīkojas *UNRWA* aizbildnībā vai ja *UNRWA* tās ir juridiski nolīgusi sniegt aizsardzību vai palīdzību *UNRWA* vārdā. Aizsardzībai vai palīdzībai, ko Palestīnas bēgļiem sniedz pilsoniskās sabiedrības dalībnieki, ja tie rīkojas valsts, kurā darbojas *UNRWA*, aizbildnībā vai ja šī valsts tos ir juridiski nolīgusi sniegt aizsardzību vai palīdzību tās vārdā, arī ir nozīme Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrā teikuma saistībā ar nosacījumu, ka attiecīgajiem bēgļiem ir likumīgas tiesības saņemt aizsardzību vai palīdzību, ko sniedz šie dalībnieki – NVO –, un ka šāda aizsardzība vai palīdzība ir efektīva un ilglaicīga. Savukārt, ja tiek sniegta tikai *ad hoc* vai pagaidu aizsardzība vai labdarība, tas nebūs pietiekami. Jebkurai citai palīdzībai, ko sniedz pilsoniskās sabiedrības dalībnieki, nav nozīmes Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrā teikuma saistībā, jo šādas palīdzības pieejamību, efektivitāti un ilglaicību nevar ne garantēt, ne arī pamatoti novērtēt.

## VI. Secinājumi

87. Attiecīgi ierosinu uz *First-tier Tribunal (Immigration and Asylum Chamber)* (Apvienotā Karaliste) uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

- 1) Individuāli ir jāizvērtē visi attiecīgie konkrētās situācijas faktori, lai noskaidrotu, vai ir izbeigta ANO Palīdzības un darba aģentūras Palestīnas bēgļiem Tuvajos Austrumos (*UNRWA*) sniegtā aizsardzība vai palīdzība Padomes Direktīvas 2004/83/EK (2004. gada 29. aprīlis) par obligātajiem standartiem, lai kvalificētu trešo valstu valstspiederīgos vai bezvalstniekus kā bēgļus vai kā personas, kam citādi nepieciešama starptautiska aizsardzība, šādu personu statusu un piešķirtās aizsardzības saturu 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrā teikuma

<sup>43</sup> Es atsaucos uz NVO kā pilsoniskās sabiedrības dalībniekiem īsuma labad.

izpratnē. Ir jāizvērtē apstākļi, kas, iespējams, likuši pieteikuma iesniedzējam pamest *UNRWA* darbības teritoriju, tajā brīdī, kad viņš to ir izdarījis, un ir jāveic arī *ex nunc* perspektīvs vērtējums par to, vai pieteikuma iesniedzējs var izmantot šādu aizsardzību vai palīdzību pašlaik.

- 2) Tas, vai pieteikuma iesniedzējs ir tiesīgs uz bēgļa statusa piešķiršanu saskaņā ar Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otro teikumu, ir jāvērtē saskaņā ar šīs direktīvas 4. pantu un judikatūru par to. Lai arī parasti pieteikuma iesniedzējam ir jāiesniedz visi pierādījumi, kas nepieciešami, lai pamatotu savu pieteikumu, dalībvalstij ir pienākums sadarboties ar pieteikuma iesniedzēju stadijā, kad tiek novērtētas šī pieteikuma attiecīgās sastāvdaļas. Ja tomēr kādu iemeslu dēļ starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēja iesniegtie fakti nav pilnīgi, aktuāli vai atbilstoši, attiecīgajai dalībvalstij šajā procedūras stadijā ir aktīvi jāsadarbojas ar pieteikuma iesniedzēju, lai ļautu viņam izpildīt visus nosacījumus šī pieteikuma atbalstīšanai.
- 3) Lai noskaidrotu, vai pieteikuma iesniedzēji, kas lūdz piešķirt bēgļa statusu saskaņā ar Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otro teikumu, ir bijuši spiesti atstāt *UNRWA* darbības teritoriju, nav nepieciešams pierādīt, ka *UNRWA* vai valsts, kurā tā darbojas, tīši ir nodarījusi kaitējumu vai liegusi palīdzību (darbību vai bezdarbības rezultātā). Toties ir jānoskaidro, vai šādi pieteikuma iesniedzēji vairs nesaņem *UNRWA* palīdzību vai aizsardzību tādu iemeslu dēļ, kurus paši nespēj ietekmēt un kuri nav atkarīgi no viņu gribas. Turklāt šai palīdzībai vai aizsardzībai ir jābūt efektīvai.
- 4) Aizsardzībai vai palīdzībai, ko Palestīnas bēgļiem sniedz tādi pilsoniskās sabiedrības dalībnieki kā nevalstiskās organizācijas (NVO), ir nozīme Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrā teikuma saistībā, ja šīs NVO rīkojas *UNRWA* aizbildnībā vai ja *UNRWA* tās ir juridiski nolīgusi sniegt aizsardzību vai palīdzību *UNRWA* vārdā. Aizsardzībai vai palīdzībai, ko Palestīnas bēgļiem sniedz pilsoniskās sabiedrības dalībnieki, ja tie rīkojas tās valsts aizbildnībā, kurā darbojas *UNRWA*, vai ja šī valsts tos ir juridiski nolīgusi sniegt aizsardzību vai palīdzību tās vārdā, ir nozīme Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrā teikuma saistībā ar nosacījumu, ka attiecīgajiem bēgļiem ir likumīgas tiesības saņemt aizsardzību vai palīdzību, ko sniedz šie dalībnieki – NVO –, un ka šāda aizsardzība vai palīdzība ir efektīva un ilglaicīga. Savukārt, ja tiek sniegta tikai *ad hoc* vai pagaidu aizsardzība vai labdarība, tas nebūs pietiekami. Jebkurai citai palīdzībai, ko sniedz pilsoniskās sabiedrības dalībnieki, nav nozīmes Direktīvas 2004/83 12. panta 1. punkta a) apakšpunkta otrā teikuma saistībā, jo šādas palīdzības pieejamību, efektivitāti un ilglaicību nevar ne garantēt, ne arī pamatoti novērtēt.